OPONENTSKÝ POSUDEK BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Zachrdlová, Lucie (2023): *Analyse und Erarbeitung der Terminologie der Pferdezucht und des Reitersports im Großen akademischen Wörterbuch Deutsch-Tschechisch*, Praha: FF UK, 56 s., 50 s. příloh

Předložená bakalářská práce patří mezi ty zdařilé. Následující řádky v nutně komprimované podobě obsahují zdůvodnění tohoto hodnocení. Téma, jež práce zpracovává, je relevantní nejen z perspektivy teoretické, ale má i praktický význam (vypracování hesel pro německo-český slovník), což je nutné ocenit. Z hlediska metodologického můžeme konstatovat, že postup práce byl zvolen přihléhavě. Výklad je povětšinou srozumitelný a s autorkou se lze často ztotožnit. Práce je na poměry bakalářského studia psána velmi dobrou němčinou. Nejen, že v textu takřka nenajdeme jazykové chyby a překlepy, ale autorce se nadto daří vystihnout podstatu odborného stylu, když formuluje stručně, jasně, bez manýrismu a stylistických faux pas; ani jedno není samozřejmostí. Na vysoké úrovni je také řemeslné zpracování textu, neboť práce obsahuje jen minimum různých typografických a podobných nedokonalostí. Zvláštní zmínku si zaslouží slovníková hesla v příloze. Stejně jako text samotný jsou i ona nadprůměrně kvalitní.

Problematickým aspektům v posudku věnuji více prostoru, rozhodně to ale neznamená, že v práci převažují. Text má celou řadu předností. Jde mi však o to, abych autorce poskytl smyslupnou zpětnou vazbu, která, jak doufám, jí bude k užitku v budoucí lexikografické praxi a/nebo později, až bude psát diplomovou práci.

Seznam použité literatury je chudý a příliš orientovaný do minulosti (netřeba znovu a znovu opakovat, co si o tom či onom myslel J. Filipec), novější literatura nebyla adekvátně zohledněna. Tvrzení v abstraktu („Teoretická část vychází z moderní lexikografické literatury") vnímám, diplomaticky řečeno, jako přehnaně optimistické. Nedostatečná opora v literatuře vedla k tomu, že se autorka nedopracovala k sofistikovanější syntéze v teoretické části práce (jde spíš o výpisky z několika málo zdrojů, byť jsou to výpisky kultivované) a kriticky nenahlédla zastaralé a dnes již těžko akceptovatelné postuláty např. v Machové (1995). Terminologické slovníky nemají exemplifikaci a jejich autory a autorky nezajímají gramatické údaje? Opravdu? Proč je vůbec zařazená kapitola k terminologickým slovníkům, když práce pojednává o heslech pro VNČAS, který terminologickým slovníkem není? Smysluplnější by bylo vycházet z literatury, která se zabývá terminologiemi v obecném slovníku (srov. některé práce M. Vachkové aj.).

Obsahově se ne úplně povedl výklad na s. 13, kde se uvádí, že žargonismy a profesionalismy plní tytéž funkce, aby se v následném citátu tvrdil vlastně pravý opak. Jsou-li jedny objektivně-neutrální a druhé žertovné, tak je jasné, že nemohou plnit identické funkce. Zde autorka měla prokázat, přijde mi, kritičtější a reflektovanější přístup. Totéž pak platí o výkladu na s. 21, kde čteme, že terminologizace je možná u každého slova běžného jazyka. Takže se termínem může stát třeba *dass* nebo *oops*?

V kap. 4.2. jsem se zarazil nad metodologií. Autorka nejprve analyzuje dostupné slovníky a teprve pak jazykový materiál. Nemělo by to být spíš v opačném pořadí? Proč? Z toho, jak autorka postup práce popisuje, to navíc vypadá, že hesla vznikla vlastně kompilací z dostupných slovníků, jejichž informační nabídka byla jen doplněna o příklady. Nebo je příslušná pasáž jen nešikovně formulována? Ať je to jakkoli, lze si položit otázku: Kde vede hranice mezi opisováním starších slovníků a samostatnou lexikograficku prací?

Na s. 40 autorka správně píše, že stylisticky příznakové ekvivalenty je potřeba opatřit kvalifikátorem. Do jaké míry je ale účelné, resp. vůbec možné argumentovat údaji z PSJČ, jehož první svazek byl vydán v roce 1935? Není to právě oblast stylistických kvalifikátorů, která ve slovníku zastarává úplně nejrychleji? Tato skutečnost v práci není nijak reflektována. Nějakou reflexi, alespoň základní, postrádám mj. i v případě ankety, která ověřovala uzuálnost termínu *halftra* (s. 41). Stačí k tomuto ověření dotázání respondentů z řad zaměstnanců tří stájí?

Na s. 14, 15, 24, 35 (výběr) jsou jazykové chyby a překlepy. Celkově jich je, jak jsem již uvedl výše, málo; explicitně jsem je označil ve vytištěné verzi textu, kterou autorce předám během obhajoby. Jako nevhodné vnímám neustálé opakování téhož odkazu, když by při druhém výskytu měl být zkrácen na záznam typu *vgl. ebd.*

Hesla v příloze jsou velmi zdařilá, bylo by ale potřeba je ještě zrevidovat a některé jednotlivosti upravit; jen ve výběru:

- *Pferd*: Veškeré ekvivalenty musí být doloženy i v příkladech. Zde je v příkladech pouze *kůň*, ostatní ekvivalenty nikoli.
- *Pferdeapfel*: V hesle je nesprávný zápis morfologie, má být: -s, -äpfel, podobně *Pferdeheilkunde*, má být: -, 0.
- *Pferdebremse*: Překladový ekvivalent *hovado* v příslušném významu není hanl., ale jen neform. (takto i v ASSČ, heslo *hovado* k 13. 8. 2023 nezveřejněné, ale již odsouhlasené hlavní redaktorkou)
- *Pferdedoktor*: *Tierarzt* není synonymum, ale pojem nadřazený. V tomto pojetí by synonymie ve VNČAS narostla do monstrózních rozměrů, měla-li být zároveň dodržena jednotnost zpracování jednotlivých hesel, což by bylo žádoucí.
- *Pferdeheilkunde*: Je *eine Praxis für*... zkrátka a jednoduše ordinace? Asi ne, příklad je dvouznačný; v DWDS je slovo *Praxis* vyloženo jako „Tätigkeitsbereich (sic! – MŠ) und Räume".
- *Pferdeschlachter*: Slovo *schon* v německé příkladové větě nebylo přeloženo do češtiny.
- *Reiter*: *ein leichter Reiter* je nevhodný příklad, protože může patřit k významu A i B, když ho lze chápat také jako „lehký jezdec" (takový, který má nízkou hmotnost).
- *Reithose*: Opravdu jsou *rajtky* neutrální slovo? (překladový ekvivalent bez kvalifikátoru) Myslím, že ne, vnímám jako neform.
- *Widerrist*: V jednom z příkladů se exemplifikuje *Widerristhöhe*, nikoli *Widerrist*, což je formální chyba.
- Překlepy: *Pferdegespann* (*spřežení* vs. *zpřežení*), *Pferdewechsel* (*intzviní*), *Pferdemähne* (*Pfedemähne*)
- K úvaze: Exemplifikace je povedená, ale na některých místech jsou příklady až moc jednoduché, srov. položky typu *schwarzes Pferdehaar*. Komu takový příklad něco řekne a k čemu někomu bude? Podobných příkladů je v heslech poměrně hodně. Ocenil bych je alespoň ještě ve spojení s nějakým slovesem jakožto páteřní komponentou věty/výpovědi, nebo jako součást nějakého širšího výčtu (*schwarzes, weißes,... Pferdehaar*).
- K úvaze: Heslo *Kaltblut* a poznámka „nesprávně pro...". Je VNČAS preskriptivní slovník? Kde na ose preskriptivní – proskriptivní – deskriptivní je VNČAS umístěný? Je VNČAS slovník normativní, resp. kodifikační? Tuto otázku si při pohledu na poznámku v hesle *Kaltblut* nelze nepoložit, měla by být v práci tudíž nějak tematizována, alespoň v poznámce pod čarou, pokud ji autorka nevnímá jako položku vhodnou k zařazení mezi „Probleme bei der Erarbeitung der Fachbegriffe" (kap. 4.3).

Práci s přihlédnutím k výše uvedenému **DOPORUČUJI** k obhajobě a v podobě, ve které mi byla předložena, ji hodnotím známkou **VELMI DOBŘE (2)**. Konečné hodnocení se v závislosti na obhajobě ještě může změnit. Jako okruhy k diskusi během obhajoby navrhuji skutečnosti uvedené v tomto posudku.

V Praze dne 14. 8. 2023

Martin Šemelík, Ph.D.